

## A 1720/kultur

**Käsittelijä** Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee

**jäsenehdotusta****TV-palveluiden maakohtaisten estojen poistamiseksi****Ehdotus**

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

*että selvitetään, miten Pohjoismaiden digitaalisten tv-palveluiden väliset maakohtaiset estot (geoblokkaus) voidaan poistaa.*

**Taustaa**

Keskiryhmä on 3. huhtikuuta 2017 tehnyt seuraavan ehdotuksen:

Keskiryhmä ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että digitaalisten tv-palveluiden maakohtaiset estot eli geoblokkaus poistetaan Pohjoismaiden väliltä.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta käsitteli jäsenehdotusta kesäkokouksessaan kesäkuussa 2017. Jäsenehdotuksesta käy ilmi, että keskiryhmä pitää mahdollisuutta seurata naapurimaiden tv-kanavia tärkeänä kielten ymmärtämisen edistämiseksi Pohjoismaiden välillä. Ryhmä pitää sekä lineaaristen televisiopalveluiden että netti-tv:n maakohtaisia estoja (geoblokkausta) Pohjoismaiden välisenä rajaesteenä. Lisäksi keskiryhmä katsoo, että Pohjoismaiden tulee olla edelläkävijöitä eikä niiden tule odotella EU:n mahdollisia ratkaisuja eurooppalaisten tv-ohjelmien saatavuuden parantamiseksi.

Valiokunta käsitteli jäsenehdotusta kesäkokouksessaan 26. kesäkuuta 2017. Valiokunta oli yksimielinen jäsenehdotuksen perusteluista, joissa todetaan geoblokkauksen estävän pohjoismaisen kulttuurivaihdon. Kansalaisten mediatottumusten muuttuminen, eli että yhä useammat käyttävät digitaalisia suoratoistopalveluita tietokoneiden, tablettien ja puhelimien kautta television katsomisen sijaan, voi uhata Pohjoismaiden välistä kielten ja kulttuurien ymmärtämistä. Suuri osa suosituimmasta sisällöstä – myös Pohjoismaissa tuotetusta – on geoblokattua, eli sisältö ei maakohtaisten estojen vuoksi näy muissa Pohjoismaissa.



EU:ssa tehdään parhaillaan toimenpiteitä, joiden avulla pyritään lisäämään eurooppalaisten digitaalisten tv-palvelujen saatavuutta. Euroopan komissio on tehnyt ehdotuksen satelliitti- ja kaapelidirektiivin, joka on osa digitaalisten sisämarkkinoiden strategiaa, soveltamisalan laajentamisesta myös verkossa saatavilla olevaan sisältöön. Direktiivin laajentaminen lisäisi pohjoismaisten ja eurooppalaisten tv-ohjelmien saatavuutta televisioyhtiöiden play-palvelujen kautta siten, että kun ohjelmaoikeudet on hankittu alkuperämaassa, ne koskevat automaattisesti koko EU:ta (Country of Origin -periaate). Komissio haluaa tällä tavoin poistaa perustelemattomat maakohtaiset estot internetin kautta lähetettävistä televisio- ja radio-ohjelmista. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että on televisio-ohjelmia, joiden kohdalla komissio pitää maakohtaisia estoja perusteltuina. Esimerkkejä tällaisista ohjelmista ovat suositut tv-sarjat ja elokuvat, joiden esitysoikeuksilla olisi myyntipotentiaalia Pohjoismaissa ja muualla maailmassa, sekä urheilutapahtumat. Mikäli ehdotus menee läpi, se ei siis tarkoita sitä, että kaikki televisioyhtiöiden play-portaaleissa oleva sisältö vapautettaisiin.

Syy siihen, että yleisradioyhtiöt haluavat säilyttää mahdollisuuden tv-palveluiden maakohtaisiin estoihin on, että yhtiöt saavat esitysoikeuksien myynnistä merkittäviä tuloja, joita käytetään uusien televisio-ohjelmien, elokuvien ja sarjojen tuotantoon. Jos televisioyhtiöiden play-palveluiden kaikki digitaalinen sisältö vapautettaisiin, pitäisi tulojen saamatta jääminen kompensoida yhtiöille.

Samassa yhteydessä, kun komissio teki ehdotuksen satelliitti- ja kaapelidirektiivin soveltamisalan laajentamisesta, järjestettiin julkinen kuuleminen. Saaduista lausunnoista (256 kpl) kävi selkeästi ilmi, että kuluttajajärjestöt suhtautuivat myönteisesti direktiivin laajentamiseen. Yleisradioyhtiöt ja jäsenmaiden julkiset viranomaiset ovat varovaisen myönteisiä, mutta eivät halua uudistuksen horjuttavan sopimusvapautta, eli yleisradioyhtiöillä tulee yhä olla oikeus geoblokkaukseen silloin kun se on perusteltua. Yksilölliset oikeuksien haltijat ja oikeudet omistavat organisaatiot sekä kaupalliset yhtiöt suhtautuvat kielteisesti, koska niiden näkemyksen mukaan uudistuksella olisi negatiivisia seurauksia audiovisuaalisen sisällön tuotannon rahoitukselle. Oikeuksien haltijat eivät enää voisi päättää, mille alueille ne voivat myydä tuotantoaan, minkä lisäksi asia vaikuttaisi haitallisesti tekijöiden tuloihin.

Christian Nissen on vuonna 2012 laatinut Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta raportin pohjoismaisten naapurimaiden kulttuurin levinneisyydestä, saatavuudesta ja kulutuksesta ("Nabolandskultur i Norden – udbredelse, adgang og brug"). Raportissa todetaan, että vaikka muiden Pohjoismaiden tuottaman kulttuuritarjonnan kulutus onkin suhteellisen vähäistä, muiden Pohjoismaiden televisiotuotantoa haluttaisiin kuitenkin seurata enemmän. Ristiriitaista on, että pohjoismaisia televisiokanavia on nykyään saatavilla enemmän kuin koskaan aiemmin, ja Pohjoismaiden yleisradioyhtiöiden play-palveluiden myötä saatavuus on entisestään parantunut. Raportin johtopäätöksenä on, että ero saatavuuden ja varsinaisen kulutuksen välillä johtuu yhtäältä siitä, ettei tiedetä, mitä kaikkea itse asiassa on saatavilla, ja toisaalta myös oikeuksiin liittyvät asiat muodostavat esteen, joka on ratkaistava, mikäli sisäl-



lön halutaan olevan kansalaisten saatavilla rajoittamattomasti. Raportissa peräänkuulutetaan oikeuksia koskevien ongelmien perusteellista selvittämistä.

### **Valiokunnan näkemykset**

Valiokunta katsoo, että asia on mutkikas ja siihen liittyy niin oikeudellisia kuin taloudellisiakin näkökohtia. Oikeudenhaltijoiden korvausvaatimukseen tulee vastata samalla kun Pohjoismaiden yleisradioyhtiöiden play-palveluiden saatavuutta tulee lisätä. Tämän vuoksi valiokunta päätti muuttaa alkuperäistä että-lausetta siten, että Pohjoismaiden ministerineuvostolle suositetaan selvityksen tekemistä siitä, mitä oikeudellisesti ja taloudellisesti vaadittaisiin, jotta Pohjoismaat voisivat poistaa maakohtaiset estot väliltään. Selvityksen tulisi kattaa myös alalla tapahtunut kehitys EU:ssa sekä valottaa sitä, millä edellytyksillä Pohjoismaiden yleisradioyhtiöt voisivat yhdessä käydä neuvotteluja tekijänoikeusjärjestöjen kanssa. Lisäksi on selvitettävä, millaista poliittista tahtoa tai poliittisia mahdollisuuksia geoblokkausta koskevan ongelman ratkaisemiseksi on.

Selvityksessä tulee tarkastella myös erityistä ongelmaa, joka koskee Ahvenanmaata. Ruotsinkielisessä Ahvenanmaan maakunnassa ei Ruotsin television (Svt) koko ohjelmatarjonta ole saatavilla play-kanavan kautta. Ongelma voitaisiin ratkaista kahdenvälisesti siten, että Svt sisällyttää Ahvenanmaan esitysoikeuden koko Svt-playn tarjontaan neuvotellessaan tekijänoikeusjärjestöjen kanssa.

Selvityksessä voidaan tarkastella myös, miten laajalle niin kutsutut VPN-palvelut ovat levinneet Pohjoismaissa. VPN-tekniikka mahdollistaa käyttäjälle geoblokkauksen kiertämisen siten, että palvelu antaa tietokoneelle anonyymin IP-osoitteen, joka kuuluu sille maalle, jonka tv-tarjontaan käyttäjä haluaa pääsyn. Tämä johtaa siihen, että oikeuksien haltijat eivät saa maksua tuotteistaan.

Selvityksen lähtökohtana voisi olla, että ministerineuvosto kutsuisi poliitikkoja sekä tekijänoikeusjärjestöjen, yleisradioyhtiöiden ja kaupallisten toimijoiden edustajia keskustelemaan siitä, miten Pohjoismaat voisivat poistaa maakohtaiset estot.

Valiokunta odottaa kiinnostuneena selvitystä, jonka on määrä valmistua Oslossa 2018 järjestettävään Pohjoismaiden neuvoston istuntoon mennessä.

Reykjavikissa 20. syyskuuta 2017

*Angelika Bengtsson (SD)*

*Annette Lind (S)*

*Eva Sonidsson (S)*

*Iddimangiiu Bianco (IA)*

*Johan Andersson (S)*

*Johanna Karimäki (vihr.)*

*Jorodd Asphjell (A), puheenjohtaja*

*Lars-Arne Staxäng (M)*

*Norunn Tveiten Benestad (H)*

*Pauli Trond Petersen (T)*

*Peter Johnsson (S)*

*Tony Wikström (ÅSD)*